

Bevarandeplan Natura 2000

(Enligt 17 § förordningen om områdesskydd 1998:1252)

Brattfors brandfält, Filipstads kommun, Värmlands län

Områdeskod och namn:	SE0610144 Brattfors brandfält
Mittpunktskoordinat:	1397550 - 6616720
Totalareal:	81 ha
Fastställd av Länsstyrelsen:	2006-03-15
Områdestyp:	Området är utpekat enligt Habitatdirektivet.
Fastigheter:	Brattforshyttan 1:199
Ägandeförhållanden:	Statligt

Beskrivning av området

Brattfors Brandfält ligger på Brattforshedens isranddelta. I fastmarksdelarna består brandfältets jordarter huvudsakligen av sand. Terrängen är mestadels mycket flack och blockfattig. Nordväst om Stora Tjärn skjuter berggrunden upp ur sanden och bildar en markerad kulle med större block. Stora delar av området består av våtmarker och två tjärnar.

Vegetationen bestod före branden av hedtallskog av lingonris/lavtyp. Skogen var brukad och bestånden varierade i ålder från ca 5 till ca 80 års ålder. I myrområden kan dock enstaka tallar ha nått betydligt högre ålder. Inom respektive bestånd var skogen homogen med mycket liten variation i skiktning och slutenhet. Inslaget av gran och björk var mycket sparsamt.

Intensiteten i branden (juni 1992) varierade starkt i området. Detta medförde att träden i vissa fall brändes starkt och/eller blev rökskadade långt upp i kronorna, medan träd i andra delar blev brända endast i nedre delen av stammen. Markvegetationen blev däremot, med undantag av myrmarken, kraftigt avbränd inom hela området. På myrmarken hade branden ett språngvis förlopp där vissa avsnitt bränts. Särskilt kraftig har markbranden varit på några fastmarksuddar med plantskog i anslutning till myrområdet vid Lilla Tjärn. Här blev alla tallplantor dödade och sanden låg fläckvis helt bar där humuslagret brunnit upp.

Av de dödade eller skadade träden har successivt en stor andel fallit omkull. Självföryngringen av tall är betydande. Enstaka granplantor förekommer spritt över

brandfältet. Mellan 1995 och 2000 har dock antalet granplantor minskat starkt, sannolikt beroende på torka. Lövuppslag förekom rikligt under de första åren efter branden, framförallt av sälg. Detta trots att någon större sälg inte är känd i området. Idag (2005) består området av en tät tallbränna. Andelen lövtäd är generellt sett låg, vilket beror på högt betestryck av vilt.

År 1995 beslutades att detta område, vilket innefattar en del av området som brann 1992, skulle bli naturreservat och därmed få utvecklas fritt. Genom reservatsbildandet gynnas brandberoende flora och fauna och längre fram gynnas även arter som är beroende av brandfält i senare successionsstadier.

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet

Habitatkod	Habitatnamn	Areal (ha)	
		Rapporterad	Nytt förslag
7140	Öppna, svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	15	22
9010	Västlig taiga	45	43
91D0	Skogbevuxen myr	8	11

Bevarandesyfte och bevarandemål

Syftet med Natura 2000-området Brattforshedens brandfält är att bidra till att upprätthålla så kallad gynnsam bevarandestatus för de ingående naturtyperna på biogeografisk nivå. För att uppnå gynnsam bevarandestatus krävs att specifika bevarandemål uppfylls. I nedanstående tabell framgår bevarandemål för naturtyperna i Natura 2000-området Brattforshedens brandfält.

Art/naturtyp	Bevarandemål*
Öppna, svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn (7140)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 22 ha omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vegetationen är naturligt lågvuxen på minst x ha. Högvuxna negativa indikatorarter täcker ej mer än 1 m²/ha. - Krontäckningen av träd och buskar ska vara mellan 0-x % och stamantalet ska vara mindre än 1000st/ha. - Arealen ska ha ostörd hydrologi och hydrokemi. - Utbredning av mosse- och kärrpartier ska bibehållas. - Förekomst av öppet vatten ska bibehållas. <p><i>Typiska arter</i></p>
Västlig taiga (9010)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 43 ha omfattning.</p> <p><i>Struktur och funktion</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Naturvårdsbränningar och naturliga bränder ska tillåtas. - Mängden död ved/levande ved ska vara minst 1/x - Lövträdsandelen ska vara minst x %. - Icke inhemska trädslag ska saknas. - Sumpskogar med en ostörd hydrologi och hydrokemi. <p><i>Typiska arter</i></p>
Skogbevuxen myr (91D0)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 11 ha omfattning.</p>

	<p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Krontäckningen ska vara minst 25 % och högst 70 %? - Lövträdsandelen ska vara minst x %. - Mängden död ved/levande ved ska vara minst 1/5? <p><i>Typiska arter</i></p>
--	--

*/Bevarandemål fastställs efter basinventeringen

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

För att naturtyperna *öppna, svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungfly, västlig taiga* samt *skogbevuxen myr* ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas.

7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn

- Omgivningar med intakt naturmiljö. Skogsbruk bör undvikas eller bedrivs med utökad naturvårdshänsyn i närheten av myrmarken.
- Opåverkad hydrologi och hydrokemi.
- Strukturer/formelement (strängar, höljor, gölar mm) bibehålls i samma omfattning och geografiska spridning. Undantag då förändringen klassas som naturliga eller är en positiv effekt av skötsel och restaureringsåtgärder.
- Täckningsgraden av botten-, fält och buskskikt bör inte förändras nämnvärt. Undantag förändringar som kan klassas som naturliga eller en positiv effekt efter restaureringsåtgärd.
- Ingen påtaglig minskning av naturtypernas typiska arter. De typiska arterna reagerar relativt snabbt på naturtypernas hotfaktorer. Förekomsten av de typiska arterna utgör ett mått på naturtypens bevarandestatus.

9010 Västlig taiga samt 91D0 Skogbevuxen myr

- Skoglig kontinuitet (naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning hos de olika trädslagen).
- Naturvärden utvecklas huvudsakligen genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, t ex stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Olika typer av substrat:
 - Död ved; grenar, torrakor, lågor mm i olika nedbrytningsstadier samt olika typer av bränd ved
 - Gamla och grova träd med dithörande barkstruktur
 - Lövträd av t ex asp, sälg och rönn
 - Hålträd

Substraten utgör viktiga livsmiljöer för kryptogamer och insekter. Vissa av substraten är även viktiga som boplatser och födosöksplatser för fåglar.

- Ostörd hydrologi och hydrokemi i myrmarker och sumpskogar.
- Påtaglig minskning av mångfald av typiska arter och deras populationer får inte ske.

Hotbild – Vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

År 1995 bildades naturreservatet Brattfors brandfält. Syftet med reservatet är att bevara brandfältet och låta dess djur- och växtliv utvecklas fritt utan mänskliga ingrepp. Området är även avsatt för att utnyttjas för vetenskapliga studier samt allmänhetens naturupplevelser. Generell hotbild i form av skogsbruk, dränering och annan exploatering regleras i reservatsbeslutet.

Bevarandeåtgärder med tidplan

Följande bestämmelser bidrar på olika sätt till att naturtyperna *öppna, svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungfly, västlig taiga* och *skogbevuxen myr* på Brattfors brandfält uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus.

Gällande regler 2006

- Tillståndsplikt gäller enligt 7 kap 28 a § Miljöbalken (MB) för åtgärder eller verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom ett Natura 2000-område. *Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman/är nödvändiga för skötsel och förvaltning av området.*
- Föreskrifter till Brattfors brandfältets naturreservat. Länsstyrelsen beslutade 2001-04-02 med stöd av 7§ naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1991:641) att förklara området som naturreservat.
- Området är riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6 § MB.

Bevarandestatus idag

7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn

Nationellt

Totalarealen av habitatet i landet har minskat kraftigt under 1900-talet, men fortfarande finns dock stora arealer kvar. Där habitatet spolierats är uppodling, markavvattningsprojekt och storskaliga torvtäkter anledningen till förstörelsen. En stor andel av kvarvarande habitatet har idag lokala skador i form av små husbehovstäckter och markavvattningsprojekt.

Skadefrekvensen är störst på de små myrarna söder om Limes Norrlandicus, därefter är situationen sämst för de små myrarna i de boreala delarna av Norrland. Förekomster av habitatet som ligger i stora myrkomplex och i fjällen är oftast de bäst bevarade. Igenväxning av kärr i den sydligaste delen av landet kan komma att bli ett allvarligt problem i framtiden.

Brattfors brandfält

Så vitt känt är myrmarken i området inte påverkad av avvattning eller andra verksamheter. Naturmiljön kring myrmarken utgörs delvis av skogbevuxen myr och delvis av skogsmark. Skogen som gränsar till myrmarken utgörs till större del av brandpåverkad barrskog. På vissa ställen är den gamla tallskogen helt nedbränd och myren gränsar där till ett tätt talluppslag (2005), på andra ställen finns gamla, delvis brännskadade tallar kvar i myrkanten. Förekomst och frekvens av typiska arter är okänd. Bevarandestatusen torde dock vara gynnsam.

9010 Västlig taiga

Nationellt

Naturvärdena är kopplade till naturlig gammal skog med lång skogskontinuitet, gamla träd och död ved, samt även till brandfält och yngre naturliga successionsstadier. Flera organismgrupper finns representerade bland de karaktärsarter och rödlistade arter som förekommer i naturtypen; insekter, lavar, svampar och mossor.

Denna mycket heterogena naturtyp finns spridd i hela den boreala delen av landet. De största arealerna finns i Norrlandslänen och där finns även mycket av de största naturvärdena, även om områden med höga naturvärden finns i hela landet. Naturvärden kopplade till granskog är speciellt riktade mot nordboreal region, men finns även i sydboreal. Tallskogar, brandfält och triviallövsskogar har olika artsammansättning beroende på var i landet de ligger och kan därför ha höga naturvärden i hela den boreala regionen. Vissa trakter i fr.a. delar av Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland, samt i bl.a. Orsa finnmark och nere i sydöstra Kalmar län har en mer påtaglig brandkontinuitet.

Västlig taiga är ett svensk-finskt tillägg och Sverige/Finland har därmed ett särskilt ansvar för naturtypen inom EU. Historiskt sett är förlusten av västlig taiga mycket stor och endast några få procent återstår (ca 3 % av 21 miljoner ha) i boreal region. Produktionsskogsbruket är det största hotet mot naturtypen och dess naturvärden. Bristen på död ved, gamla träd och brandfält leder till en utarmning av artstocken och utdöendet av arter ligger inte i fas med den kvarvarande arealen. Mycket tyder på att flera arter endast lever kvar i restpopulationer som kommer att dö ut inom en snar framtid. Det är därför av stor vikt att så mycket som möjligt av naturtypen undantas från skogsbruk. Avsaknaden av brand är också ett problem för naturtypens naturliga dynamik och artinnehåll.

Brattfors brandfält

Skogen utgörs idag till största del av brandfältet som bildades efter branden 1992. Brandfältets trädskikt består idag, år 2005, av ett tätt bestånd av ungtall. Ett fåtal äldre tallar som klarade sig undan branden förekommer även. Inslaget av lövträd är sparsamt och utgörs till större del av björk. Tillgången på död ved i olika former är mycket god, undantaget östra delen. Marken består dels av sandig jord och dels blockig hållmark. Fält- och bottenskiktet är ensartat och domineras av högvuxen enbjörnmossa. Andra arter som påträffas är hårbjörnmossa, fönsterlav, islandslav, grå- och vit renlav, bägarlavar, mjölkört, lingon, ljung och kråkbär. I områdets södra och sydöstra del finns ett mindre skogsbestånd som inte påverkades av branden 1992, beståndet utgörs av tallhed av lingon/lavristyp. Då all skog i området lämnats för fri utveckling kommer skogen på sikt att uppnå naturskogskaraktär.

Vad det gäller djurlivet så är förekomsten av insekter mycket god. Här har flera brandgynnade långhorningar, vivlar och barkborrar påträffats samt en rad sekundärt brandgynnade arter och därtill många andra arter gynnade av döda och döende träd samt död ved. Av rödlistade/sällsynta arter som noterats här, 2-3 år efter branden, hör klarvingad vedstiletfluga, skiktdynemott, brandlöpare, stäppvägstekel och rovstekeln *Ammophila campestris*, varav de två senare förekommer på öppna eller glest bevuxna sandytor. Den rika insektsförekomsten gör brandfältet till en välbesökt lokal för många fåglar, speciellt hackspettar. Vidare bör det nämnas att sjungande nattskärpa och trädlärka har noterats i området. Båda arterna, vilka ingår i fågeldirektivet, gynnas av öppna eller glest bevuxna successionsytor efter brand. För att de

brandgynnade arterna även fortsättningsvis ska trivas, krävs nya bränder med jämna intervall i området, eller dess närhet. Bevarandestatusen för den *västliga taigan* bedöms vara gynnsam.

91D0 Skogbevuxen myr

Nationellt

Den totala arealen av naturtypen har minskat betydligt i landet under 1900-talet, både genom skogsbruk och genom markavvattning. En stor andel av naturtypens objekt har lokala skador i form av diken. Naturtypens utbredningsområde har inte minskat utan förekommer i hela landet, med tyngdpunkt på Norrlandslänen samt Kronobergs län i söder. Naturvärdet varierar beroende på graden av mänsklig påverkan. Det största hotet mot naturtypen utgörs fortfarande av skogsbruk, ändrad vattenregim, förändrad hydrologi samt torvutvinning. Uppskattad total areal av naturtypen i hela landet är ca 200 0000 ha.

Brattfors brandfält

Myrarnas trädskikt består i huvudsak av tall. Så vitt känt är de skogbevuxna myrarna opåverkade. Myrarnas bottenskikt domineras av vitmossor och i fältskiktet förekommer arter som getrams, kråkbär, ljung, hjortron och dvärgbjörk. Bevarandestatus är oklar men troligen gynnsam.

Uppföljning

För att bedöma ingående naturtypers bevarandestatus krävs uppföljning av uppsatta bevarandemål. Vid uppföljning utvärderas även befintliga bevarandeåtgärder för att se om de fyller sitt syfte. Om en befintlig bevarandeåtgärd inte har avsedd effekt kommer åtgärden att justeras.

Nationellt uppföljningsprojekt är under utarbetande. Komplettering kommer att ske då projektets riktlinjer och metoder är möjliga att tillämpa.

Bilagor

1. Natura 2000-områdets avgränsning
2. Ingående naturtypers utbredning (klart efter basinventeringen)

Referenser

- Berglind, S-Å. 2004. *Area-sensitivity of the sand licard and spider wasps in sandy pine heath forests – umbrella species for early successional biodiversity conservation?* I: Angelstam, P. M fl, Targets and tools for the maintenance of forest biodiversity. Ecological Bulletins vol 51. Blackwell Sciencs.
- Ehrenroth, B. & Schützer, J. 1996. *Värmländsk natur – en reseguide*. Trio Tryck AB, Örebro.
- Länsstyrelsen i Värmlands län, Miljöenheten. 1996. *Ditt Värmland – Natur och kulturlandskapet, Naturreservat i Värmlands län – Brattfors brandfält*. 2:a upplagan. NordNatur AB.
- Länsstyrelsen i Värmlands län, Naturvårdsenheten. *Beslut och skötselplan för Naturreservatet Brattfors brandfält*. Beslut 2001-04-02. Karlstad.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. *Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv*. Rapport 1988:11.
- Löfroth, M m.fl. 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket natura 2000*. Naturvårdsverkets förlag, Stockholm.
- Naturvårdsverket. *Natura 2000 – Art och naturtypsvisa vägledning*. (www.naturvardsverket.se 2005-01-03)
- Naturvårdsverket. 2004. *Parametrar och metoder för uppföljning i Natura 2000 - Version 4*: 2004-05-07.